

רבי אלעזר בן עזריה אומר: אפילו תור או בן יונה.

ולא פליג רבי יהודה באותה משנה לומר שיביא מן הבקר, הרי שאין רבי יהודה סובר לחייבו במה שפתח בו הכתוב תחילה, ולמה כשנתחייב מנחה מביא הוא דוקא את מנחת הסולת!?

אלא מכח קושיא זו מפרשת הגמרא באופן אחר את דברי רבי יהודה שבמשנתנו:

מאי "מיוחדת שבמנחות"? היינו דלית לה (2) למנחת הסולת שם לווי, שהיא נקראת "מנחה" סתם, תאמר בשאר המנחות שהם נקראות "מנחת מחבת" "מנחת מרחשת" ו"מנחת מאפה תנור".

ומקשינן על פירוש זה מן הברייתא שהובאה לעיל: והא תנא של הברייתא לא פירש כן, אלא "הואיל ופתח בו הכתוב תחילה" — קאמר התנא בפירושה של המשנה!?

ומשנינן: הכי קאמר התנא של הברייתא: איזהו מנחה מיוחדת שבמנחות דלית לה שם

שנינו במשנה: הרי עלי מנחה, יביא איזהו שירצה; רבי יהודה אומר: יביא מנחת הסולת, שהיא מיוחדת שבמנחות:

תנא כברייתא לפרש את דברי רבי יהודה:

הואיל ופתח בו הכתוב במנחת הסולת תחילה לכל המנחות, (8) לכן יביא מנחת סולת.

אלא מעתה, האומר "הרי עלי עולה" וכי הדין הוא שיביא מן הבקר הואיל ופתח בו הכתוב תחילה לכל העולות! (9)

וכי האומר "הרי עלי עולה מן הצאן", יביא כבש, הואיל ופתח בו הכתוב תחילה לכל העולות הבאות מן הצאן.

קא-א

וכי האומר "הרי עלי עולה מן העוף", יביא תורים ולא בני יונה הואיל ופתח בו הכתוב תחלה! (1)

שמא תאמר: אכן כן הוא הדין לפי רבי יהודה, הלוא תיקשי: אלמא תנן לקמן קז א: האומר "הרי עלי עולה" יביא כבש.

לה' סולת יהיה קרבנו"; "וכי תקריב קרבן מנחה מאפה תנור"; "ואם מנחה על המחבת קרבנך"; "ואם מנחת מרחשת קרבנך".

9. ראה ויקרא א: "אם עולה קרבנו מן הבקר." "ואם מן הצאן קרבנו מן הכשבים או מן העזים לעולה".

1. ראה ויקרא א יד: "ואם מן העוף עלה קרבנו לה', והקריב מן התורים או מן בני היונה את קרבנו".

2. כן צריך לומר.

שנאמרו בגמרא — ראה שם ובהערות — יסוד טעמו של רבי הוא, משום שאסור לערב חובה ונדבה בכלי אחד, [מלבד לטעמו של רבא], ולפירושים אלו מתבארים היטב דברי הגמרא, שהיות ולא קבע בכלי אחד, אינו צריך להביא מנחות מאחד ועד ששים, שלא הצרך להם אלא משום שאין מערבין חובה בנדבה, אבל אם מביא ששים עשרונות בששים כלים ומתנה ואומר, שאותם עשרונות שנדר יהיו לחובתו והשאר לנדבתו, הרי אף רבי מודה שדי בזה; אך ראה ב"חק נתן".

8. ראה ויקרא ב א: "ונפש כי תקריב קרבן מנחה

לווי? הרי אומר: זו שפתה בו הכתוב תחילה, ונמצא שאין פתיחת הכתוב טעם הדין, אלא סימן למיוחדת שבמנחות מטעם שאין לה שם לווי.

ומקשינן על פירוש זה בברייתא: למה הצרך התנא ללמדנו איזו מנחה היא מיוחדת שבמנחות, והרי פשיטא דמנחת הסולת הוא דקאמר רבי יהודה, כי בפירוש אמר כן: יביא מנחת הסולת!?

ומשנינן: נתן לנו התנא של הברייתא סימנא בעלמא כדי שנדע ונזכור שמנחת הסולת הוא מביא לדעת רבי יהודה.

שנינו במשנה: מנחה או מין המנחה יביא אחת, מנחות או מין מנחות יביא שתיים:

בעי רב פפא:

האומר "מיני מנחה עלי" מהו, כמה מנחות הוא מביא; וצדדי הספק הם:

האם נאמר: כיון דאמר "מיני" בלשון רבים, בהכרח דתיתי מנחות משני מינים קאמר, (3) ומאי "מנחה" [ואם תאמר: למה אמר מנחה בלשון יחיד]? משום דכולהו מנחות נמי "מנחה" מיקריין [כל המנחות נקראות "מנחה"], דכתיב [ויקרא ו ז] על כל המנחות: "וזאת תורת המנחה" בלשון יחיד.

או דלמא: כיון דאמר "מנחה" בלשון יחיד, אם כן חדא מנחה בלבד קאמר, ומאי "מיני" [ואם תאמר: אם כן למה אמר מיני בלשון רבים]? הכי קאמר: ממיני המנחה חדא מנחה עלי [מתוך כמה מינים של מנחות

אביא מנחה אחת].

תא שמע ממה ששנינו במשנתנו:

האומר "מנחה עלי" או "מין מנחה עלי", יביא מנחה אחת ממיני המנחות.

הרי משמע: דוקא משום שאמר "מין מנחה" — הכל בלשון יחיד — הוא שמביא מנחה אחת בלבד, הא אם אמר "מיני מנחה עלי" מביא שתיים.

דוחה הגמרא את הראיה: והרי אימא סיפא של משנתנו:

האומר "מנחות עלי" או "מין מנחות עלי" יביא שתיים מנחות —

הרי משמע: הא אם אמר מיני מנחה אינו מביא אלא חדא; היפך מן הדיוק מן הרישא —

אלא מהא ברייתא ליבא למשמע מינה, כיון שסותרים הדיוקים מן הרישא לסיפא.

מוסיפה הגמרא לפשוט את הספק:

תא שמע ממה ששנינו בברייתא:

האומר "מין מנחות עלי", יביא שתי מנחות ממין אחד, ומשמע: הא "מיני מנחה עלי" לא יביא אלא חדא.

דוחה הגמרא: דילמא לכך נקטה הברייתא "מין מנחות" ולא "מיני מנחה", משום שכשאמר "מין מנחות" הרי מביא הוא שתי

3. בפשוטו היה נראה הטעם משום שהרי אמר את המין בלשון רבים; אבל רש"י הוסיף כאן

ד"מנחה" משמע שתיים, וצריך תלמוד.

מתפרשת כוונתו לשתי מנחות ומביא שתי מנחות משני מינין.

שנינו במשנה: פירשתי ואיני יודע מה פירשתי יביא חמשתן:

נחלקו רבי מאיר ורבי יהודה בכל המנחות, אם הן באות עשר עשר חלות, או שהם באות שתיים עשרה חלות.

מאן תנא [מי הוא התנא של משנתנו]?

אמר רבי ירמיה:

משנתנו היא דלא כרבי שמעון, דאי רבי שמעון, כיון דאמר רבי שמעון: מחצה חלות ומחצה רקיקין — יביא, והוא הדין שיכול הוא לחלק את החלות באופן אחר, כגון שיביא תשע חלות ורקיק אחד, או תשע רקיקין וחלה אחת, אם כן:

אי נמי [אפילו] אי סבר לה רבי שמעון כרבי יהודה, דאמר: כל המנחות באות עשר, ודלא כרבי מאיר הסובר ששתיים עשרה חלות הוא מביא —

הרי איכא לספוקי בארבע עשרה מנחות, שהרי מנחת מאפה תנור עצמה יכולה לבוא באחת עשרה צורות, והוסף עליהם שלש מנחות של סולת של מחבת ושל מרחשת, הרי ארבע עשרה ספיקות יש כיצד התחייב; וכל שכן אם רבי שמעון סובר כרבי מאיר, שכל המנחות באות שתיים עשרה חלות, שיש להסתפק בשש עשרה מנחות.⁽⁵⁾

מנחות ממין אחד, כיון שאמר את המין בלשון יחיד ואת המנחה בלשון רבים, הא אם אמר "מיני מנחה עלי" מביא הוא שתי מנחות משני מינין.

ואכתי מקשינן: והא לא תני הכי⁽⁴⁾ בברייתא [והרי מברייתא אחרת יש ללמוד שהאומר "מיני מנחה" עלי אינו מביא אלא אחת]?!?

דתניא: האומר "מין מנחות עלי" מביא שתי מנחות ממין אחד, ואם אמר "מיני מנחות עלי" מביא שתי מנחות משני מינין.

ומשמע: הא אם אמר "מיני מנחה עלי" אינו מביא אלא חדא.

נחלקו רבי שמעון וחכמים — במשנה לעיל סג א — באופן הבאת מנחת מאפה תנור: דעת חכמים שהוא מביא או כולם חלות או כולם רקיקים, ולרבי שמעון יכול לחלק כאשר ירצה, שיהיו חלקם חלות וחלקם רקיקים.

דוחה הגמרא: דלמא לעולם מי שאומר "מיני מנחה עלי" מתפרשים דבריו לשתי מנחות, כיון שאמר "מיני" בלשון רבים, וברייתא זו שמבואר ממנה לא כן, הא מני רבי שמעון היא, דאמר: אם רצה להביא מנחת מאפה תנור מחצה חלות ומחצה רקיקין יביא —

ולשיטתו מאי "מיני מנחה" היינו מנחה אחת דאית בה תרי מיני, אבל לרבנן דאמרי מחצה חלות ומחצה רקיקין לא יביא, אלא או עשר חלות או עשר רקיקין, הרי בהכרח

5. א. לשון רבינו גרשום: איכא לספוקי בארבע עשרה מנחות, כיצד: דילמא ט חלות ואחד רקיק אמר, או ח חלות וב רקיקין, או ז חלות וג

4. הלשון "והא לא תני הכי" אין משמעותו כפירושו בכל מקום, כי כאן היא ראייה חדשה שאינה קשורה בראיות שנאמרו לעיל.

אביי אמר:

אפילו תימא דמשנתנו רבי שמעון היא, מכל מקום די לו בהבאת שתי מנחות של מאפה תנור אחת של עשר חלות ואחת של עשרה ריקיקים [כשם שהוא מביא לרבנן] —

דהרי שמעינן ליה לרבי שמעון גופיה דאמר במקום שהוא מסופק אם חייב הוא בקרבן:

הרי זה מייתי אותו קרבן, ומתני: אם חייב בו יהא לחובתו, ואם לאו יהא לנדבה, ואף כאן יביא עשרים חלות וריקיקים אלו ויתנה, שאותם חלות ואותם ריקיקין שנדר יהו לתשלום חובתו, והשאר יהיו לנדבה.⁽⁶⁾

דתניא:

רבי שמעון אומר במי שהיה ספק אם הוא מצורע מחלט שנטהר, והמצורע הלוא מביא

ביום השמיני לטהרתו אשם ולוג שמן, ונותן מהם על המזבח ועל בהונות המצורע, וזה שספק אם חייב הוא באלו, כך יעשה:

למחרת⁽⁷⁾ מביא אשמו ולוגו

עמו, ומתנה ואומר:

אם מצורע הוא, זהו אשמו וזה לוגו; ואם לאו, אשם זה יהא שלמי נדבה, ולוג השמן יהא לנדבת שמן, כי מתנדבין שמן.⁽¹⁾

ומאחר שספק אשם ספק שלמים הוא, הרי זה עושה בו כמעשי אשם מצורע וכמעשי שלמים:

ואותו אשם שמביא טעון שחיטה בצפון [כי אשם קדשי קדשים הוא, ושחיטתו בצפון העזרה], ומתן בהונות מן הדם כאשם מצורע, וסמיכה ונסכים,⁽²⁾ ותנופת חזה

עושה.

ב. [יש לעיין: למה הצרכה הגמרא להביא מרבי שמעון דמייתי ומתני, והרי לכולי עלמא הוא מביא חמש מנחות ומתנה שהרי אינו יודע מה נדר, ואם כן ממילא יכול להביא כמה מנחות שירצה ולהתנות, וצריך תלמוד].

7. ביאור לשון למחרת, ראה ברש"י ובתוספות, וקצרנו בכל ענין זה משום שאין זה מקומו.

1. בגמרא בזבחים עו ב מתבאר כיצד הוא עושה עם אותו לוג שמן שהוא ספק שמן של מצורע, ספק מנחת שמן הטעונה קמיצה.

2. רש"י כתב: וסמיכה ונסכים ותנופת חזה ושוק כחומר שלמים; והנה סמיכה באשם מצורע מחלוקת היא, ואף טעון הוא נסכים לכולי עלמא; וראה בזה בתוספות בד"ה וסמיכה.

ריקיקין, או ו חלות וד ריקיקין, או ה חלות וה ריקיקין, או ד חלות וו ריקיקין, או ג חלות וז ריקיקין, או ב חלות וח ריקיקין, או חלה אחת וט ריקיקין, הרי תשע ... ואיכא לספוקי דכולהו אמר ריקיקין, או כולהו אמר חלות, או סולת אמר, או מחבת אמר, או מרחשת אמר, הרי ארבע עשרה, וכל שכן אי סבר לה כרבי מאיר ...

ב. במנחת חינוך מצוה קטז נקט בפשטות, שלפי רבי שמעון חלות וריקיקין הכל אחד, ואפילו נדר להביא חלות יביא ריקיקין אם ירצה; ודבריו תמוהים ממה שמבואר כאן שלפי רבי שמעון צריך הוא להביא הרבה מנחות, ולדבריו, אדרבה אין צריך להביא אלא ארבע מנחות, כי אין צריך להביא חלות לבד וריקיקין לבד; מנחת אריאל.

6. א. בהמשך הסוגיא מתבאר יותר כיצד הוא